

domadae crebris foedatae sunt casibus, ut in commentariis infortunatas hebdomadas Scotus appellat.

Nam primum unus ex mannulis adeo debilitatus est, ut iam non videretur parerendis oneribus; alter, cui illi Christoffer nomen fecerant, aegerrime et tantum uno revincto crure se patiebatur iungi. Multum Scottus secum illis hebdomadis cogitabat, quale habiturus esset iter, si deficerent iumenta, si illae motoriae traheae speratae non haberent utilitatem. Quibus ille nunquam nimium confisus erat, et se eis facile caritatum dicebat, modo bestiae praesto essent. Sic quicunque vel equorum vel canum incommodum nuntiabat, faciebant sollicitum. Iam illud periniquum fuit, quod praeter spem accidit, ut ascendance magis et magis sole tempestates et turbines impidirent necessarias iumenti exercitationes. Quum a. d. VI Idus Octobres nuntiatum esset unum ex optimis in «Promontorio Tabernario» perisse canibus, Scottus: «Est - inquit - calamitas, sed dudum didici non trepidare. Suam quaeque res habet cursum, et per me teneat!» Tribus diebus ante - fuit is dominicus dies - repente per telephonum nuntiatur Clissoldum coquum ex glaciali monte decidisse et laeso dorso esse. Tribus horae punctis Bowers ornat traheam; Scottus terra proferat ad locum. Iacebat Clissoldus alienatus mente, et adstabat pertristis Ponting. Immissus dormitorio culleo vectus est domum, quem verisimile est invitatum ab photographo in mutando ante machinam statu repente non potuisse se amplius sustinere. Lapsus in metra quattuor voluntus erat, postea decidit in projecturam glaciati parietis alliso dorso et capite. Apparebat leviter concussum cerebrum esse. Antequam reliquit animos, de dorsi questus est doloribus, quos post horam evigilans etiam acerbiores sentiebat. Medici rem haud ita seriam iudicabant, sed Scottum vehementer angebat. Post dies

duos aegrotus postulavit cibum et curiosus subinde interrogavit, suone itineri necessaria compararentur. Respondebatur sane tempore omnia fore parata sed nullo pacto - inquit Scottus - fiet, ut sicut esset constitutum, nobiscum abeat. Et quoniam fere calamitati consuevit sociari calamitas, quo die Clissoldus portatur in tabernam, Scottus miratus est, quod nondum reverterat Taylor, qui se ad locum cui "Turicum Caput" nomen erat, contulerat. Coenantibus demum ardens supervenit Wright: Taylorem confectis viribus iacere in meridiano sinu; opus esse quamprimum vino Cognacico¹ et calida potionem. Missi exemplo qui essent auxilio, quum circumissent promontorium, ipsum hominem habuerunt obviam. Accurrit semianimus. Nam insanum procurrerat ad eum, quem sibi petendum statuerat, locum, etiam quum redditum suaderet ratio. Sic dies tristem habuit exitum - inquit Scottus - qui Idibus Octobribus nuntiat comparata iam esse, quae ad iter essent necessaria, nequedum quemquam scire, quinam secum ad polum essent accessuri; neque enim illos viros eligi antequam perventum esset ad elatam illam planitiem poli, ubi singulorum habenda esset ratio valetudinis et virium.

Post dies duos Scottus queritur non omnia procedere ex sententia. Nam illo die motorias traheas demissuri erant in glaciem. Acervi nivium impidebant viam. Primae igitur traheae extorta statim catena est. Quae quum inserta esset rotae dentibus, machina moveri coepit usque ad ipsam glaciem.

¹ Vinum Cognacum est alcoolica potio. Fabricatur Cognaci, celebri Galliae urbe.

IMPRIMATUR: Fr. A. ZAMPINI, Ep. Porphyreonen,
Vic. Gen. Civitatis Vaticanae.

Dr. JOSEPHUS FORNARI, Moderator, Sponsor.

TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS

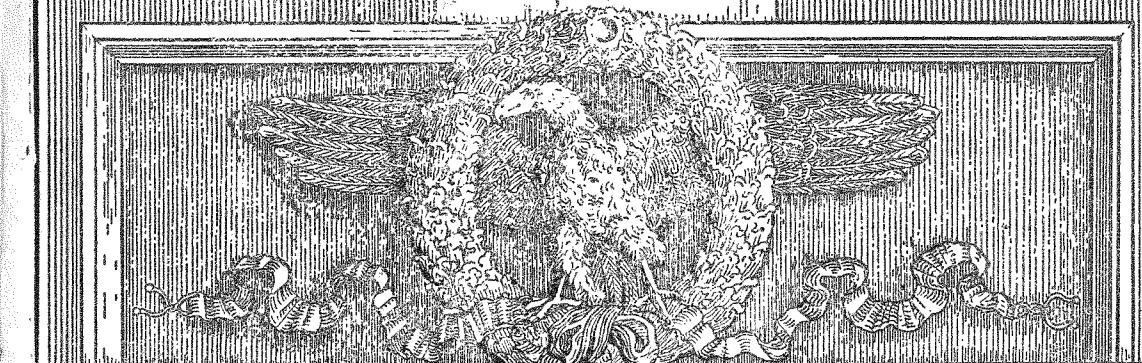
ALMA ROMA

QVID QVID NON
POSSIDET ARMIS
RELLIGIONE
TENET

Per.
Lat
011

C. DEL VECCHIO.

SINGULIS MENSIBUS EDITUR TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS.

Nuperrime prodit

JOSEPHI FORNARI opus, cui titulus:

COMMUNIA VITAE

Phrases et formulae ad latina colloquia instituenda.

Editio altera locupletior.

Venit libell. italic. 8; quibus addenda erunt libell. 0,50 in Italia; libell. 1 apud exteris nationes, pro transmissionis expensis.

Praeterea

Apud Commentarii Administratorem venumdantur eiusdem auctoris Mile-siae fabulae latine scriptae scenisque accommodatae apud ephebea facile agendis:

Fridianus - Francisculi prandium.

Singulæ pretio italic. libell. 2.

Supersunt quoque nonnulla exemplaria operis, cui titulus:

PARVUM ANTIBARBARUM

Ven. lib. 8.

(*Iis vero qui extra Urbem hos libros mitti iubeant, addendum erit publici cursus pretium, iuxta normam libell. 0,60 pro singulis exemplaribus.*)

Pro lectoribus novisque sociis, qui **ALMAE ROMÆ collectionem** habere cupiant ab anno MCMXIV ad expletum annum MCMXXXII, paucorum exemplarium quae supersunt pretium constituimus libellarum 475 pro Italia; pretium duplicatum, libell. italic. scilicet 950, pro exteris gentibus.

Hæ vero collectiones, adiecta in litteris pecunia per nummariam syngrapham (vulgo *chèque*) in Urbe exigendam, *recto tramite* requirendae sunt ab **ALMAE ROMÆ** administratore (*Roma, 12, Via del Governo Vecchio, 96*): quod enim pretium positum est, non sinit ut foenus aliquod bibliopolis, vel mediatoribus quibusvis rependi possit.

ALMA ROMA

LATINITATIS PRAECONIUM SINGULIS MENSIBUS EDITUM

Pretium subnotationis an. MCMXXXIV est pro Italia libell. 15; pro ceteris nationibus summa italicas lib. 30 exaequa*ns*; ante solvendū recto*que* tramite mittendum ad JOSEPHUM FORNARI doctorem, Romam, Via del Governo Vecchio, 96.

"ALMA ROMA" IN ANNUM MCMXXXIV

Qui nuper in saeculorum hiatum ruit annus MCMXXXIII, festis diebus causae latinitatis occurrit: hinc de latinitate in ipsa Urbe conventui, inde, et post istum, experimentis et incoep*ti*s ad perficiendum quod iam diu plurimi docti viri optime sentiebant, in eoque conventu praedicarunt, necesse esse ad latinum sermonem, ad latinam linguam redire, si disciplinarum universum commercium, in scientiae universae bonum, constituere reapse cupiamus. Itaque a mense Maio in commentario, cui titulus *Sanitatis vires*,¹ medicae doctrinae apud Italos nos longe maximus omnium, quippe qui Supremi Medicorum consilii interpres, imo vox est ter in mense edita; in singulis, inquam, commentarii illius fasciculis latine enunciata et descripta Italorum doctorum studia vidimus, quae ceterarum nationum collegis commendari possent, eaque, quum de novissimis arduisque rebus agerent, haud quidem incompte scripta, atque ita tamen ut ab omnibus in ipsis novis verbis, a graeco fonte praesertim deductis rectaque scribendi scientia redditis, facile perciperentur, laudesque et gratulationes tanti ausus auctoribus compararent.

¹ Italice: *Le forze sanitarie.*

Neque satis: sub anni finem alias commentarius in Urbe edi coepit menstruus, *Roma universa*¹ inscriptus; in eoque etiam, iam ab initio et capite, scripta prodierunt, et ipsa latina, quae Romae laudes celebrarent exquisitiore et minime vulgari orationis genere: scilicet quia non aliud re dignum animadverteretur. Ex quibus, inter alia, facile deducere, ni fallimur, id licet, quod iterum iterumque per tot annos decantavimus, latinam linguam a maioribus traditam atque transmissam, aptam, idoneam adhuc extare vel ad recentissima omnia exprimenda; ideoque latinam linguam, latinum sermonem cum sui eloquii structura et forma nunquam esse mortuum, sed vivere adhuc et aeternum posse vigere, novum spiritum, novam animam indesinenter populorum universitati infusurum. In vanum itaque, non aliter atque illi qui arte efficas linguas tentarunt, et ipsi laborabunt, qui latinam linguam in progrediendo mutabilem sibi effingentes, novum sermonem latinum constituere nunc et imponere praesumunt: confiteantur potius, se almae Matris linguam prorsus ignorare, se impares esse ferendo oneri temere sibi assumpto, atque magisterii loco cedant, sua cedant arma togae, iis nempe qui ad spiritum illum, ad animam illam, quibus latine concipere valerent, acquirenda, totam vitam insumpserunt, sudarunt, also-runt. Ex his equidem, si vere latinitatis restitutionem quaerimus, efformandum est invocatum foedus latine scribentium, unis hisce est credenda provincia; hos iuvenes, qui immortalis parentis amore atque institutis ita sollicitantur, ut ea per orbem universum iterum vulgandi fremitu flagrent, sequantur; sequantur in primis ampla verborum cognitione, intimoque vocum sensu penetrando, non ficta creando; tum solum enim latine et ipsi concipient; tum facile, imo quasi ex necessitate, latine et hodie loquentur, utque per saecula sine intermissione fuit, universo orbi imperabunt. Si aliter factum fuerit, non progressus, sed regressus latinitatis comparabitur. Faxit Deus ut hunc ardorem late magis in dies posteritati propagare nos etiamnunc valeamus: is vitam nostram aluit, is, licet iam senescentes, nos in campo continet, inclytum vexillum agitantes, inflexuri nunquam!

Quibus positis, non est profecto quod proposita nostra de novo succedente anno amplius declaremus; qui nos novit et per annos

¹ Italice: *L'universalità di Roma.*

viginti est comitatus, ea minime ignorat; qui proxime accessit aut sit accessurus, ex iis quae hoc usque diximus facile colligit.

Unum igitur restat ut ALMAE ROMAE consociationis rationes repetamus.

Ipsius pretium in Italia est libellarum 15; pro ceteris universi orbis nationibus summa, quae Italicas libell. 30 exaequet.

Communi huic subnotationi altera iam aliquot annis addita est, quam *adiutricem* appellavimus, duplicato cuiusque subnotationis pretio. In *Patronorum* autem Commentarii nostri numerum adscribentur qui summam libellas 100 exaequantem miserint, vel socios quinque novos apportaverint.

Praeterea qui integrum ALMAE ROMAE commentarii collectionem, ab anno scilicet MCMXIV ad annum MCMXXXIII inclusive, sibi cupiant, mittant Italicas lib. 475 si in Italia; pretium duplicatum, nempe libell. 950, si apud exterias gentes.

In mentem autem revocamus, a nobis libros duos editos fuisse ad latine scribentium et colloquentium utilitatem; alterum cui titulus *Parvum antibarbarum* (cuius tamen pauca exemplaria iam supersunt), alterum *Communia vitae* inscriptum; singuli ven. lib. 8; quibus addenda erunt lib. 0,50 in Italia, lib. 1 apud exterias nationes, pro transmissionis expensis.

Pecunia omnis sive pro consociatione, sive pro librorum acquisitione, ante solvenda est apud doctorem JOSEPHUM FORNARI, «Almae Romae» Moderatorem, Romae, via del Governo Vecchio, 96.

Denique has de subnotatione leges in mente quisque habeat:

1) *Consociatio sub anni exitum non retractata pro redintegrata habetur.*

2) *Qui ALMAE ROMAE specimina habuit, neque post fasciculos tres acceptos reddidit — (quod nullo impedio facere poterat; quae enim a publico cursu tradita recusantur, gratuito ea mittenti restituuntur) — tamquam socius valide reputabitur, ideoque ad solvendum annuae consociationis pretium tenebitur.*

DE HODIERNAE VITAE RATIONE RENOVANDA
MEDITATIONES¹

IV.

Navigare necesse est.

Dubitare igitur iam non possum quin rerum veritatem, sensibus dum recte ac mente utar meis, assequar investigatione, inquam, non creatione, quae unius Dei est, non hominum. Itaque veritate confusus ulterius progrediar, vera perquirens. Atque ab iis exordiar quae mihi propinquiora esse videntur, quaeque ipse experior fere cotidie vel in humillima vita; hanc enim sapientissimam semper legem tenui vera perquirens, ut ab humilioribus ad altiora contendarem, ab apertis ad secreta, ab iis quae manibus fere tetigissem oculisque complexus meis essem, ad ea quae mente postea essent contemplanda aut ab aliis discenda; quorum tamen praecepta nunquam accipere potui antequam directe, aut saltem indirecte, viderim ipse eadem esse vera et iusta.

Id autem censeo esse cuilibet suadendum, in tanta rerum permixtione sacrarum simul ac profanarum, in tanta hominum iactantia, in tanta errorum audaci colluvie; quum undique sursum atque deorsum voces tam discordes alte clamitent, monent, minitentur, terreant id esse faciendum, id autem vitandum; vitam hominum nihil aut permagni esse aestimandam; abiiciendam plane esse aut per fas et per nefas servandam, blandiendam, propagandam; nihil esse divitias nisi stercus satanae aut omnia esse, sine quibus nihil fiat in orbe terrarum, nihil moveatur; principes nihil esse aut esse deos; artes nihil esse aut esse vitam ipsa nostram; nullas arti eidem esse leges aut suas esse sartas tectasque et arti

et vitae leges servandas. In tanto igitur garculo indecoroque clangore censeo ad unam animi nostri vocem esse redeundum, quae ni intus clamet, frustra clamant exterius voces ceterorum; nihil enim sentio posse meo in animo esse aut imperitare, nisi meum sit, aut saltem nisi ita receperim sincere, ut vere meum fiat.

Quamobrem primum meam audiam interiorem vocem quid doceat; quid animus didicerit meus tantarum interius exteriisque contitus ordinem rerum quibuscum ego sum et vivo; tum hominum quorundam, eorundemque summorum, explorabo, quid experti iidem sint, quid eadem certa de re, et primum de hac nostra vita recte instituenda, senserint; nam si eorum venerandae voces cum vocibus rerum animique mei concinerint, firmorem profecto certitudinem pleniusque assequar ipse gaudium, stratumque mihi intuebor quasi viam qua e rerum hominumque concentu ad Dei progrediar vocem ineffabilem quaerendam atque capessendam.

Tunc tantum animus pace fruetur secura, quum vitam suam certo videat unde profecta sit, quo tandem contendat, qua sit via dirigenda, quibus iuvanda auxiliis; idque non hominum auctoritate, sed unius Dei, qui est; quum enim homines sint natura pares, animus meus non videt curnam debeat ab alio homine dirigi; tunc tantum alacer operabitur, quum certo noverit ad quid sit operandum; tunc tantum honestatem omni nisu sectetur, quum perspexerit quid sit tandem honestas et curnam tam gravia imponat onera. Ni haec certo constiterint, sentio absurdam mihi esse honestatem quamlibet, absurdam virtutem, absurdam hominum consortium, absurdam denique vitam.

Et tamen ego vivo; neque ipse vitam elegi, non ipse hanc vitae navem ultro concendi; quum infantiae somno aut somniis experrectus animadverti me esse in

¹ Cfr. fasc. mens. Decembr. MCMXXXIII.

navi cum tam multis itineris maritimi sociis iter non recusavi; ad portum unde navis solverit non remeavi: id enim mihi nefas est, nec quisquam me docuit qui aut quo esset remeandum; immo parentes mei atque praecatores me docuerunt *navigare necesse esse*, ut ad portum originis redirem; recte navigare ut redirem sanus; ideo mihi constitui recte navigare, quod est recte vivere. Quid autem est illud *recte*, nisi ad aliquid referat vitam? Ad quid tandem? Itaque redit quaestio haec tam gravis, tam urgens ut nisi eam recte solverim, vivere recte non possim.

Id autem mihi non minimo est solacio, quod navigando progrediar, progrediar animo, corde, spe, vita; mihi enim vivere est ipsum agere, agere humano modo, id est agere rationabiliter: agere autem rationabiliter mihi est certam mihi quandam perfectionem agendo quaerere, parere bonum quoddam, ad quod experior me omni mea operatione contendere, sine quo nihil agerem, nec ad agendum quidquam allicerer, traherer: id appellant *finem*, vel etiam *causam finalem*. Idem autem experior hanc mei perficiendi cupiditatem nunquam satiari, nunquam plane expleri, immo vero memet vehementer compellere ad altiora atque urgere cotidie; idque reor experiri ceteros quoque homines.

Qua perpetua siti compulsi pergimus omnes, plerumque nihil animadvertisentes, plerumque veluti dormitantes, quo trahit sua quemque voluptas; nec raro specie boni decepti illusionibus implicamus: fieri tamen non potest quin quandoque, maxime quum res adversae e somno nos excitant, ad nos redeamus, nobiscum ipsi secreto querentes quo tandem haec vita nostra contendat, num recta via, num aptis mediis. Tum motui illi spontaneo, quo ad bonum ferimur, succedit reflexus, quem dicunt, quo vigilantius idem bonum contuemur vera a falsis discernentes, atque ad verum dirigimus nos ipsi, ratione ac libera vo-

luntate, scientes ac liberi: exoritur ita hominis motus deliberatus ad finem certis idoneis actibus, certa via, certis accommodatis mediis: quae omnia, quum ordine quadam inter se contineantur moresque nostros afficiant, dicta sunt *ordo moralis*; quaestio autem iisdem de rebus *quaestio moralis*, vel, ut neotericis placet, minus concinne tamen, *problema morale*. Hanc dispiciendam curabimus.

SYLVIA ROMANI.

DE LATINI SERMONIS ELEGANTIA¹

De praepositione.

I. - Praepositio praemissa demonstrativo reticetur ante subsequens relativum post quod subauditur verbum propositonis primariae. At, si propositio relativa omni mea operatione contendere, sine quo nihil agerem, nec ad agendum quidquam allicerer, traherer: id appellant *finem*, vel

In eadem opinione *fui*, (*in* qua reliqui omnes (fuerunt) (Cic., Att., VIII, 15).

In eadem propemodum brevitate (*in* *qua* illae bestiolae (reperientur) *reperiemur* (Cic., Tusc., I, 39, 94).

In quem hoc dicam quaeris, Eruci? Non *in eum* (*in* *quem* vis et putas (me dicere) (Cic., Pro Rosc. Am., 44).

Id tibi affirmo, te *in istis* molestiis, *in quibus es* hoc tempore, non diutius futurum (Cic., Fam., IV, 13 4).

Ne tuae litterae nunquam *in tantam* spem induxerunt (*in* *quantam* aliorum (Cic., Ad Attic., III, 19).

II. - Item praepositionem quae plerumque iam usurpata fuit omittunt:

1º) ante nomen appositorum; ² v. g.:

¹ Cfr. sup. fasc. mens. Decembr. MCMXXXIII.

² Praepositio tamen solet iterari, quum nomen appositorum est *urbs* aut *oppidum* cum adiectivo;

Multa narrare *de Laelio*, (de) *socero suo*, memoriter et iucunde solebat (Cic., *De Am.*, I).

Cum duobus ducibus de imperio in Italia est decertatum, (cum) *Pyrro* et (cum) *Hannibale* (Cic., *De Am.*, 8, 28).

Epicurus levationem aegritudinis *in* duabus rebus ponit, (in) *avocatione* a cogitanda molestia et (in) *revocatione* ad contemplandas voluptates (Cic., *Tusc.*, III, 15, 33).

2^a) in quaesitis aut responsis, quae arcta cohaerent cum iis quae proxime sunt dicta; ¹ v. g.:

A rebus gerendis senectus abstrahit? (A) *quibus?* An (ab) iis quae iuventute geruntur? (Cic., *De Sen.*, 6).

A love incipiendum est. (A) *Quo love?* (Cic., *Rep.*, I, 36, 56).

Sed traducis cogitationes meas *ad* voluptates. (Ad) *Quas?* Corporis, credo (Cic., *Tusc.*, III, 17, 37).

Si per alios fecisse dicis, quaero (per) servosne an liberos (Cic., *Rosc. Am.*, 27, 74).

III. - In universum, praepositio quae ad plura substantiva refertur, semel tantum exprimitur, quum haec substantiva:

1^a) unum quid designant aut saltem res connexas; v. g.:

Ex aequo et bono - In labore ac dolore (Cic., *Tusc.*, V, 14, 41).

v. g.: Demaratus Corinthius contulit se Tarquinios, *in urbem Etruriae florentissimam* (Cic.). - Albae, *in urbe opportuna et munita* (Cic.). - Cives Romanos Neapoli, *in celeberrimo oppido*, saepe cum mitella vidimus (Cic.).

NB. - Item, Tullius scripsit: genus Tusculo, *ex clarissimo municipio*, prefectum.

Item latine omittendae sunt praepositiones aut coniunctiones quae, in vernacula lingua, substantivum quod «attributum» dicimus, praecedunt; v. g.: Hanc hoc biennio (tamquam) *consul* evertes (Cic., *Sonu. Scip.*, 11, 11). - Ille rempublicam constantissime (tamquam) *consul* defenderat (Cic., *De orat.*, III, 2, 3). - Philippum Alexander elegit *medicum* (= pro medico).

Ad urendum et secundum (Cic., *Off.*, I, 38, 136).

Formare vitulos *ad studium* atque *usum* agrestem (Verg., *Georg.*, III, 163).

2^a) enumerationem pressam et vividae efficiunt; v. g.:

Hoc appetit *in* bestiis, volucribus, nantibus, agrestibus, cicuribus, feris (Cic., *De Am.*, 21, 81).

IV. - Praepositio quae ad plura substantiva refertur, ante singula exprimitur, quando singula vim habent. ¹ Hoc fit praesertim:

1^a) quum haec substantiva res aut personas distinctas denotant; ² v. g.:

In vincla atque in tenebras abripi (Cic., *Verr.*, IV, 10, 24).

Legati ab Aeduis et a Treviris venerunt (Caes., *De Bel. gal.*, I, 37).

¹ Praepositiones monosyllabae, praesertim *cum, ab, ad, de, ex, in*, non raro repetuntur, praesertim quum substantiva res distinctas denotant; v. g.: Memini Catonem *mecum* et *cum Scipione* disserere (Cic., *De Am.*, 3). - Non solum *a me*, sed etiam *a senatu* (Cic., *Cat.*, III, 2, 4). - *De beneficentia ac de liberalitate* dicatur (Cic., *Off.*, I, 14, 42). - Lex illa est ratio mensque sapientis *ad iubendum et ad deterrendum* idonea (Cic., *Leg.*, II, 4, 8). - Officia quae pertinent *ad vitae cultum et ad earum rerum quibus utuntur homines facultatem, ad opes, ad copias* (Cic., *Off.*, II, 1, 1).

² a) In rebus collatis, solet iterari praepositio; v. g.: *Quemadmodum in oratione constanti; sic in vita* omnia sunt apta inter se et convenientia (Cic., *De Off.*, I, 40, 144). - *In nulla re melius quam in virtute - E vita ita discedo, tanquam ex hospitio.*

b) Praepositio *inter* plerumque repetitur, quum discrimen inter duas res designamus; v. g.: Sic te ipse abiicies atque prosternes, ut nihil *inter te atque inter quadrupedem* aliquam putas interesse? (Cic., *Parad.*, I).

NB. - Attamen Berger (*Stylistique latine*, § 56) scribit *inter* cum *interesse* non iterari, nisi iterationem exigat perspicuitas; v. g.: Vide quid *intersit inter te et (inter) avum tuum* (Cic., *Phil.*, II, 17, 42). - Quid *intersit inter popularem*, id est assentatorem et levem civem, et *inter constantem*, severum.

Orationes efflagitas *pro Scauro* et *pro Plancio* absolvit (Cic., *Ad Quint. frat.*, III, 1, 4, 11).

2^a) quum iteratur coniunctio et aut etiam coniunctio nec; ¹ v. g.: Ut eorum *et in bellicis rebus et in civilibus officiis* vigeat industria (Cic., *De Off.*, I, 34).

Permulti *et ex urbe et ex agris* (Cic., *Cat.*, II, 10, 21).

V. - Ne substantivum substantivo per praepositionem subiicitur, Latini non raro praepositionem cum suo casu tollunt, usurpat:

1^a) aut genitivo; ² v. g.:

Trium simul bellorum (= in tribus bellis) vicit (Tit., *Liv.*, IV, 6, 1).

Bello Helvetiorum (= cum Helvetiis) confecto (Caes., *De Bel. gal.*, I, 30, 1).

Ceterarum rerum (= in ceteris rebus) tuam excellentem perfectamque sapientiam (Cic., *De Senect.*, 2, 4).

Monumenti (= ex monumento) honore (Cic., *Phil.*, 14, 13).

Quum patrem domi reliquisses, filium tecum haberet, te neque praesens filius de *liberum* (= in liberos) caritate neque absens pater de indulgentia patria commonebat (Cic., *De Supplic.*, 42, 109).

2^a) aut etiam adiectivo; v. g.:

Cursus maritimi (= in mari) (Cic., *Pro Planc.*, 40, 96).

Oratio miloniana (= pro Milone) (Cic., *Orat.*, 49, 165).

Multi et varii timores erant: inter ceteros eminebat timor *servilis* (= ex servis) (Tit., *Liv.*).

¹ a) Fere praepositionem repetunt post «aut... aut; vel... vel»; item post «nisi»; v. g.: *Aut in oppidis aut in agris* (Cic., *Agr.*, II, 18, 48). - Neque ulla alia in re nisi *in natura quaerendum* est sumnum bonum (Cic., *Acad.*, I, 5, 19).

b) Non iteratur praepositio cuius casus coniunctione «que» iunguntur.

² Genitivus ille potest esse gerundii aut adiectivi verbalis *in dus, da, dum*; v. g.: *Spatium sacrificandi* (= ad sacrificium) dabatur (Ter.).

Fortuna vitrea (= ex vitro) est: tum quum splendet frangitur (P. S.).

VI. - Interdum praepositiones, praesertim «sine», eleganter redduntur ablative absoluto aut participio coniuncto; ¹ v. g.:

Quae potest esse vitae iucunditas, *sublati* (= sine) *amicitiae*? (Cic., *De Am.*).

Fingendus est nobis oratione nostra, *detractis omnibus vitiis* (= sine ullo vito) orator atque omni laude cumulatus (Cic., *De orat.*, I, 26, 118).

Brevi tempore intermisso (= post breve tempus), in castra legiones reduxit (Caes.).

Dionysius *servitute oppressam* (= in servitute) tenuit civitatem (Cic.).

Si ipsa mens constare potest *vacans* (= sine) corpore (Cic., *De Nat. deor.*, I, 10, 25).

VII. - Quum substantivum aut pronomen a pluribus praepositionibus pendet, post unamquamque repetitur; ² v. g.:

¹ a) Participio non raro redduntur praepositio et eius casus; v. g.: *Populus Romanus, Caesare et Pompeio trucidatis* (= post trucidationem), rediisse in statum pristinae libertatis videtur (Flor.) - Nihil praecepta atque artes valent, nisi *adiuvante* (= cum adiumento) *natura* (Quint.) - Aedui renuntiant se Biturgum perfidiam *veritos* (= propter timorem) revertisse (Caes.) - Unde diadema? Non enim *abiectum* (= de terra) sustuleras (Cic., *Phil.*).

b) Praepositio et eius casus reddi praeterea potest integra propositione; v. g.: Decessit Philipus, *quam annos regnasset* xxv (= post regnum xxv annorum) (Iust.) - Id agit *ut se conservet* (= ad sui conservationem) (Cic.) - Ciceronem, *ut meretur* (= iuxta meritum), amo (Cic.).

c) «Sine» cum suo casu reddi etiam potest adiectivo, aut participio negativo; v. g.: *Imprudens, ignarus, insperans, impavidus, imparatus, invitus, invocatus, tacitus, impransus, incoenatus*.

² a) Saltem quum praepositiones usurpatae non eundem casum regunt.

b) Proinde, ne dicas, Caesarem imitatus: *Intra extraque munitiones* (De Bel. civ., III, 72, 2).

Tamen post praepositiones quae adverbiorum more construuntur reticeri potest substantivum aut

Haec contra legem proque lege dicta sunt (Cic.).

Contra omnia dici oportere et pro omnibus (Cic., Acad., II, 18, 60).

Potest etiam substantivum semel usurpatum pronomine suppleri; v. g.:

Ante noctem postve eam.

VIII. - Nonnullae praepositiones sensum aut usum rariorem habent, cui studiose attendendum est. - Sic,

1°) causam significare potest praepositio « *prae* », at solum in sententiis negativis, aut cum « *vix* »; v. g.:

Prae iracundia non sum apud me.

Neque prae lacrymis loqui iam possum (Cic., Pro Mil., 38, 105).

Collis vix prae multitudine hominum cerni poterat (Caes.).

2°) « *apud* » eleganter usurpatur ad designandum scriptorem, non vero scriptum seu librum; ¹ ad significandum vero ipsum librum, adhibetur ablativus cum praepositione *in*; ² v. g.:

Apud Agathoclem scriptum in historia est (Cic., De div., I, 24, 50).

Apud Homerum Achilles quaeritur (Cic., Tusc., III, 9, 18).

pronomen semel usurpatum; v. g.: Et *in corpore* et *extra* (corpus) esse quaedam bona (Cic., De Fin., II, 21, 68). - Post me erit Regina, *ante* (me) Megara (Cic., Ep., IV, 5, 4). - *Supra terram* et *infra* (Cic.).

¹ a) Cetera tunc cum nomine proprio congruere debent. ita ut sententiae sensus pateat.

b) Quando non tam de materia operis quam de scriptoris elocutione agitur, Latini usurpatur « *in* » cum nomine proprio; v. g.: In Thucidei orbe modo orationis desidero (Cic., Orat., 21, 234). - In Herodoto omnia leniter fluant (Quint., III, 4, 18).

² Quum non scriptoris nomen usurpat et opus ipsum designant, omittitur praepositio « *in* », quando datur argumentum operis; v. g.: De amicitia (in) alio libro dictum est (Cic.).

NB. - Dici potest: *ab aliquo scriptore vel ex aliquo libro* multa sumere.

Legi *apud* Clitomachum (Cic., Acad., II, 45, 137).

Legitur *apud* Terentium, in Andria.

3°) praepositio « *ad* », significans « *sub respectu, secundum* », pendere potest ab adiectivis, substantivis et verbis; v. g.:

Insigne quiddam ad decus et ad gloriam (Cic., De Fin., III, 2, 28).

Faciam id quod est *ad* severitatem *le-*
nius, ad communem salutem utilius (Cic., Cat., I, 5, 12).

Mentis ad omnia caecitatem (Cic., Tusc., III, 5, 11).

Ad facinus verecundia (Cic., Fam., IV, 9, 4).

Nec ad speciem nec ad usum alium desiderant (Cic., De Nat. deor., 35, 99).

Longe multumque ad honorem antecellit (Cic., Pro Mur., 13, 29).

IX. - Praepositio « *a* » consonantibus praeponitur; « *ab* » tum vocalibus, tum consonantibus, praecipue *L, R, I, S*, sed et aliis (exceptis labialibus *B, P, M, V*), « *abs* » litterae *T* et interdum *Q*; v. g.:

A tergo, a fronte, a lateribus tenebitur (Cic.). *A patre.*

Effice ut ab omnibus amemur (Cic.).

Ab legatis - Ab Romanis - Ab iove.

O Dave, itane contemnor abs te? (Ter.).

Abs quovis homine (Ter.) - *Absque.*

« *E* » consonantes, « *ex* » vocales nec non et consonantes antecedit; v. g.:

E schola - Ex Africa - Ex tota regione.

(Ad proximum numerum).

S. Leonardi in Helvetia.

I. Jss.

Facilis descensus Averni;
Noctes atque dies patet atri ianua Ditis;
Sed revocare gradum superasque evadere ad auras,
Hoc opus, hic labor est.

VERGILIUS (Aen. VI, 126).

COLLECTIONES ET COLLECTORES

Visum nonnullis est rerum colligendarum studium non esse naturae insitum humanae, sed ad hanc accedere et quasi superimponi iuxta indolem uniuscuiusque, locum, societatem et momenta cetera, quibus voluptas excitatur; inde fit, ut, monente poëta,

.... trahat sua quemque voluptas.

Quae omnia longius a veritate abscedere mihi videntur, quum neque multorum praecepsit multisque litteris, sed experientia et aliena et mea semper conspicerim pueros, quae ipsis grata iucunda sint, asservare, e medio domus eripere et in angulis collocare, aequalibus suis carissimis, ubi locus diesque iocandi adfuerit, ostendere, pretiosa veluti et magno parta labore, vel conquista diligentia, vel praemio pro bene patratis accepta dono a parentibus, a consanguineis, aut — quis dicere vetet? — audaci manu et industri surrepta. Sic in germine ipso et in exordio vitae nostrae pullulat studium hoc una cum reliquis, et fit initium tum collectoribus tum colligendis.

At crescentibus et firmioribus annis, a puerilibus crepundiis ad graviora fit gradus et quasi quidam ascensus, quo aperitur ille mentis et corporis habitus, quem nos ingenium, indolem, *genium* vocamus, iuxta quem aut in via dilabimur, aut in virtutem attollimur. Quum igitur desiderium hoc vel modo ab initio annorum ac teneris ab unguiculis erumpat, vim suam fortius adolescentia in ipsa praestiturum, exhibitorum, iure dicendum erit aliquid universo humano generi additum atque commune; quod autem ex instinctu aut ferme processerit, quasi naturae lex quaedam habendum censemus; quia commune quod est, a natura est.

Nec quispiam dicat in hisce puerilis levitatis aliquid inesse, atque ideo se in suspicionem iure venire; nam ideo naturale dicimus illud, quo levitas puerilis, nondum assueta repugnare naturae atque instinctui, facile commoveatur. Idque validius probatur, si consideremus in firmiore aetate, quae tum ex intellectu, tum ex corde, tum ex utrisque dimanent. Eque agunt infelicissimi parentes illi, quibus unigenitum

Abstulit atra dies et funere mersit acerbo?

Quaeque sive studiorum, sive iocorum causa ipsius erant, indumenta quibus utebatur, crepundia quibus delectabatur, capillos, imaginem, libros, si forte sint, colligunt, et quasi in sacrario quadam deponunt, quotidie revisendos moerentissimis oculis, quotidie lacrimis rigandos. Quid est, quaeso, collectio haec quasi necessitas premens? Et si quis semet bellicis gestis insignem fecerit, nonne domi trophyeola quaedam erigit ad rerum gestarum memoriam posteris suis sua cum laude credendam? Quid si maiorum suorum trophyea pariter domi servaverit pius? Quid si speravit posteros alia insuper huiusmodi addituros? Da nunc hominem, quem scientia quoad papiliones, vel quoad flores delectaverit. Si talis fuerit, qualis supponimus, praestantiores papiliones, flores qui magni aestimentur modo colore, modo specie servabit. En collectores, en collectiones in promptu.

Itaque triplex collectionum et collectorum genus. Alterum fit ex pietate ac dilectione erga vita functos carissimos, sive in maiorum, sive in filiorum numero hi sint, sive inter amicos recenseantur. Alterum autem studiorum disciplinarumque causa, quibus debemus ea, quae in museis tum publicis tum privatis cumulantur quotidie; ea quae historiam spectant, effossiones monumentorum, aedificiorumque, oppidorumque priscorum in quae

saeculorum, vel barbarorum ira desaeviit, vel Martis vis perculit, vel, uti Herculani, Pompeis, et Stabiis fuit, subita ruina terraemotus, vulcani, aut diluvii cooperuit, oppressit; ea quae pictoram ad artem pertinent; ea quae armorum genera apud veteres et recentiores ostendant; ea quae « botanicam » ac « zoologiam » respiciant, sexcentaque huiusmodi. Quibus in omnibus et in singulis, exceptis publicis museis ad scientiam tum confirmandam, tum amplificandam, recurrit illud poëtae, quod superius expressimus, nempe quemque sua voluptate trahi; voluptas autem est in iucunditate, quam percipimus obsequentes indoli et ingenio.

Quod quidem planius fit si aliquorum collectorum nomina et res recenseamus. Wilhelmus, Germaniae quondam imperator, maiorum suorum, pietate egregia, indumenta quibus domi militiaeque usi fuerint, inquisivit, asservavit, a Wilhelmo illo sapiente, Magno Electore, ad recentiores usque suos; quae omnia in Hohenzollern Museo Berolini patent. Carmen Sylva, Rumaniae regina, pupas undique colligebat, ad morem regionis, unde emptae fuerunt, vestitas. Regina Anglorum Victoria supellectiles familiae regiae, cui a Stuart cognomen, congregavit, atque eo processit, ut pro baculo, quo usus est infelix Carolus Eduardus solio inhians, quatuor libellarum millia solverit. Russorum infelix imperatrix nuncias theatrorum chartas uncialibus characteribus exaratas, ut populo prostant, congregabat atque in plures rededit libros; camelorum onus! Orator quidam Anglicus legibus ferendis, cuius nomen me fugit, chartularum millia comparavit, quibus coenarum est ordo sumptuosarum; ab Americano tamen quodam Brooklin superatus, qui ex eodem genere quinque millia collegit. *Lord* Alington animalia undequaque sibi voluit, quibus candida pilo pellis, eaque in egregio carcere custodibus aliena et curanda tradidit. Dux Lonsdale

scuticas ultra quam sexcentas possidet, quas equites et aurigae insignes manibus versarint. Adelina Patti, cantrix illa notissima, pugiones, acinaces, cuspides omnes exquirebat; Ellen autem Terry conspicilla quaeque et lenticulares crystallos virorum fama gentium celebratorum.

Claudamus rivos; enumeratio enim nostra, etiam si plures diffusa per paginas, non tamen omnia colligendarum, collectarumque rerum nomina percurrere posset!

P. D. V

HORAE SUBSECIVAE

I.

IN QUOSDAM VATES.

*Sedibus aethereis tumido de pectore iactat
hos secum meditans tristis Apollo sonos*

— *Me miserum, perii!... conantur scandere* [Pindum]
Vates baubantes carmina more canum.

Iure canum similes: pedibus nam culmina [tortis]
anxius en Pindi tangere quisque cupit. —

II.

IN CRITICOS.

*Quid nunc, Musa, iubes vates sperare canentes,
cum tenues gaudes conseruisse modos?*

*Exigit ingenium merito crinitus Apollo,
exigit et venam maeoniumque decus.*

*Exigit; at nulli Parnassi culmina montis,
non mihi, non aliis tangere summa datur.*

*Judicare, graves censores, aspera res est;
asperior versus condere semper erit.*

*Verticis an cepit nostras insania mentes,
vadat ut in planam pes ruiturus humum?*

*Hoc tantum placuit: teneros expromere cantus;
nil celsum sacri montis adire iugum.*

*Nec prorsus vanum reputo struxisse laborem,
utpote qui dederit labilis artis opus.*

*Temporibus nostris humiles tentasse Camenas
iam non est minimus dedecorusque labor.*

*Aures quid prosint ignoro dona poëtis,
nec quid sollicitis delphica sertा scio.*

*Ipsa quidem vati meritae sunt carmina laudes;
praemia clamosum plurima volgus amat.*

*Non ego, Musarum magno ni captus amore,
noctes insomnes, frigora ferre velim.*

*Non ultro patiar pretiosum perdere tempus,
ni mihi Vergilius dictitet ore sonos.*

Carmina quae scripsi, monitus, si vana pu- [tarem]
iamque sonora chelys fracta iaceret humili.

Dulcis amor facilem qui movit pectore flam- [mam,
sic mihi: « Suscepit perfice » suasit [« opus »]

*Stat mihi propositum: digitis impellere nervos,
chordis ut voces consociare queam.*

*Hoc didici: incantis nunquam confidere pennis:
hoc nivei crines me docuere satis.*

*Laudibus ipse aliquid potui si scribere dignum,
non mihi; Vergilio deditur omnis honor.*

*Hoc tantum placuit: tenues tentare Camenas:
sacrum demissa fronte subire nemus.*

*Vos, o censores, melius cognoscitis artem?
carmina quae vultis, scribite mente pari.*

*Vos, qui Piérnidum sapientes estis alumni,
versus quos cupitis, promite corde graves.*

*Vos et Apollineos tantum qui fertis honores,
dicite quae restant arte petenda nova.*

*Albius et Naso fama celebrantur; at illos
aemulus o nostrum cernere quis valeat?*

*Stulti non petimus tacito sublimia nisu,
experti quoniam magna pericula sumus.*

Nos, quibus est studium blandos exquirere [vates],
Vergilium tantum pergitus usque sequi.

*Quid lapsis animos ingentes poscimus alis?
exiguus nostris mentibus ardor inest.*

*Ingenuos sensus humili sub corde foveamus;
carmina simplicibus condimus apta modis.*

*Nostri sunt tenues, quos condemnatis, amores;
sunt nobis quales semper habere licet.*

*Haec sunt grata, meis cecini quae versibus,
[haec sunt
gaudia quae concors quaerere Musa iubet.*

*Instructi firmo vestigia figere gressu,
haud intentatas malumus ire vias.*

*Quod si suscepto nos laedat tramite saxum,
ignari volgi non pudet esse iocum.*

*Nec magnum pretium petimus iam, Musa,
[laboris:
suaviolum nobis sufficit, alma, tuum!*

Arretii, kal. Ian. 1934.

VINCENTIUS POLYDORI.

VETERA ET NOVA

De crepundiis.

Redit iam cum nataliciis Dominicis diebus anni tempus a pueris tamdiu expectatum, in quo maxime crustulis, bellariis, nugis, crepundiisque omnis generis ii donantur. Quid, si haec aliquantis per vobiscum hodie recolens, eorum nonnulla notem ad amussim iam apud antiquos maiores nostros Latinos inveniri, et in deliciis puerorum illorum fuisse?

Iamvero in rebus ipsis, quae crepundiis universalis nomine indicabantur, plura sunt, quae amuleti superstitionis causa etiam nunc pueri decorantur. Neque tantum pueri: nonne in nostris nundinis, et ab ipsa Roma non longe, videmus alium alii offerre lunulas, annulos, securiculas ancipes, situlas argenteolas, maniculas, aliave huius generis, corniculis suculisque

non exceptis, et crepitaculis, unde « a crepando » seu tinniendo, proprie crepusdiorum nomen?

Pupa autem, quo verbo adhuc in nostro vernaculo ad infantulas significandas, ut prisci Latini, utimur, erat et illis temporibus puellarum in delectamentis, plerumque ex linteo insuta, tomento infarcta, fasciata vel vestibus amicta; et credendum est eam religiosius quam nunc servari, quod Romanae puellae ad pubertatem proximae tamquam virginitatis suaे insignia Veneri offerrent, ut fauste futurum matrimonium ipsis cederet. Neque deerant pupae cera confectae, quae *plagunculae* dicebantur, quemadmodum videre est apud Ciceronem, Att. VI; neque *cunariae*, quae singulari, pariter atque apud nos, nutrimentum genere vestiebantur. Cunae enim, sive Cunulae et Cunabula, inter puellarum nugas recensenda quoque sunt.

Ut de lusibus puerorum nonnulla attingamus, *neurospaston* imprimis nobis occurrit, de quo Apuleius: Qui in ligneolis hominum figuris gestus movent, quando filum membra, quod agitari solet, traxerit, torquebitur cervix, nutabit caput, oculi vibrabunt, manus ad omne ministerium praesto erunt, nec invenuste totus videbitur vivere ». Et Petronius: « Larvam argenteam attulit servus sic aptatam, ut articuli eius vertebraeque laxatae in omnem partem verterentur ». Hinc Horatius (*Satyr.*, II, 7, 82):

Duceris ut nervis alienis mobile lignum.

Neurospaston itaque imaguncula erat tali artificio intus compacta, ut si occultum nervum seu fidicula traheretur, ad speciem hominis vivi movere membra et totum corpus videretur; uno verbo, quam Itali nos hodie *burattino*, *marietta* nuncupamus.

Ut de pilis taceam, de ocellatis parvis, scilicet lapillis rotundis, — ita fortasse dicti quasi parvos oculos referrent, — qui-

bus tam frequenter pueruli et hodie ludunt, pariterque de turbine, de ligno illo forma metae inversae, ima sui parte in acutum desinente, scutica circumacto, quod nos *trottola*, *picchio* dicimus, trochum memorem, eo magis quod ad pristinum omnino redactum a pueris, nescio quo casu, nostris diebus fuerit, ad circulum nempe seu rotam ferream, ferreo manubrio, quae clavis nuncupabatur, adunca in capite, deflexa in collo, impulsum: atque tabulam in cuius figuris conspicere datur quod apud nos *bigliardino* nuncupatur: tum non tantum parvis pilis, sed nucibus per eam ludebant pueri Romani, quas per planum plus minusve inclinatum ita agebant, ut adversarii tangerent, suasque sic facerent.

Sed iam, ne longiores fieremus, claudendi rivi sunt; non tamen prius quam de maniis mentionem fecerimus, turpibus deformibusque personis ad infantum terribulamenta effectis. Nonne ex ipsis et *Befanam* nostram deducere licebit...?

ALEXANDER AURELI.

COLLOQUIA LATINA¹

I.

Formulae salutandi et valedicendi in congressionibus.

CLAUDIUS, ALBINUS.

CL. — Quandoquidem Latinitatis peritia multis partibus iam diu factum est postquam me vincere coepisti, rogo atque oro, si commodum est, da mihi paulum operae.

¹ Nova in commentario nostro absoluta editione dialogorum Antonii Van Torre et colloquiorum I. L. Vives, - quae postrema in volumen redacta

ALB. — Vel multum, si id rationibus conduceat tuis. Nolo tibi ullum commodum in me claudier.

CL. — Ut si quidquam aliud: ne dubitaveris. Sed hoc die, doceri peropto.

ALB. — Quid est illud unum?

CL. — Tristissimum quum sit ita salutare factos obviam, et in congressis, *bonus dies*, *bonus vesper*, *bonum mane*, *bonum serum* et respondetur salutantibus: *Deo gratias*; item in digressis sub noctem, quum his verbis bene precari soleamus: *fausta nox*, *felix nox*, reddaturque idem responsum, more patrio videlicet, *bonjour*, *bonsoir*, *grâces à Dieu*, iis autem formis loqui necessitas nulla cogat, latinisque auribus ingratissimum sit; quo pacto tum salutandum valedicendo, sive quum alicuius colloquium congressumque veniendum est, sive alicui scribendum nos geremus? Non enim latet solere te studium acerrimum ponere in notandis huiusmodi latinismis, quum inter legendum occurront, aut a magistro inculcantur.

ALB. — Haud equidem me tanto dignor honore. Nihilominus, quia tu hoc a me candide petis, et posse me tibi commoda re iudicas, parebo voluntati tuae, ut in praesentia, nihil tale providenti, memoria subierint. Hoc tenebis primum, non semper opus esse responsione quum salutamur: et interdum salutantem non resalutari, verum respondere aliquid aliud, quod ille libens ac volens audiat. Est quando salutationi quaestiuclae quedam adiiciuntur, de valetudine praesertim: nonnunquam resalutantes etiam interro-

gatiunculam adnectunt. Haec omnia exemplis declarabuntur; tu auritum te facito.

Salve. Resp. Salve.

Salve, Ioannes. — Et tu, Paule.

Salve. — Et tu.

Magis, salve. — O salve, Pamphile.

Salveto.

Salveto, quid agis.

Mater mea, frater mi, salve. — Salve, fili; salve, mi frater.

Antoni, salve. — Salve, Paule.

Salve, oculissime homo. — O dulcissime rerum.

Iubeo Chremetem (sub. salvere).

O Iacobe, salve. — Salvus sis, Cornelii.

O salve, bone vir. — Hem Simo. O no-

ster Chreme.

Mi Patrice, salve. — Salve.

Curcilio exoptate, salve. — Salve, sal-

vum te advenire gaudeo.

O noster Chremes. — Salve, Geta.

Salve, Andrea. — O nutrix, o mea nutrix.

Salve, mi Germane. O Soror mea, quid agitur?

Salve, exoptate gnate mi.

Salvum te advenisse gaudeo.

Venire te salvum volupe est. — Credo; quid agitur?

Here, salve, salvum te advenisse gaudeo. — O bone custos, salve.

Plurima salute Parmenonem suum im- pertit Gnato; quid agitur?

O mi exoptate Clinia, salve. — Ut vales?

Georgius plurimum iubet salvere Ste- phanum.

Iubeo te salvere.

O pater, pater mi, salve. — Salve mul- tum, gnate mi.

Charmidem socerum suum Lysiteles sa- lutat. — Dii dent tibi, Lysiteles, quae velis.

O Thraso. — Salvete.

Amphytryo uxorem salutat laetus suam.

Valuistin' usque? expectatusne advenio?

Salvus atque fortunatus, Euclio, semper fies. — Dii te bene ament, Megadore.

*O amice, salve, atque aequalis mihi;
ut vales Ambrosi? — Et tu.*

*Salve, Gregorii. Valen', valuistin'? —
Valeo et valui rectius.*

*Mi homo, et mea mulier, ego vos sa-
luto. — Et nos te.*

In Andrea Crito, quum salutasset an-
cillam, et ab ea fuisse resalutatus, subiecit
secunda interrogatione: *Quid vos? Quo
pacto hic? Satisne recte? R. Nosne? sic,
ut quimus, aiunt, quando ut volumus, non
licet. Quaerebant etiam sic: Satin salve?*
Exempla sunt apud Livium.

CL. — Abeo salutationum rationes. Nunc
quibus verbis valedicendum sit quaero,
quocumque diei aut noctis tempore.

ALB. — An potest ulli quidquam optari
melius integra valetudine? Quia nihil maiori-
ris aestimandum vita humana complectitur.
Itaque has fere formas invenio:

Bene vale. — Et tu.

Vale. — Et tu bene vale, Martine.

Vale. — Et tu frater.

*In hoc quatriduum, Antoni, vale. — Mi
Georgi, et tu; numquid vis aliud?*

AD SANITATEM TUENDAM

**Aphorismi sive praecepta medendi ge-
neralia ex pluribus casibus particu-
laribus abstracta, ex variis auto-
ribus collecta.**¹

§ 577. — GALENUS ait: Delirare solent
aliqui ob vitium, quod in ore ventriculi
existit, et in febris ardentibus, et in
peripneumonia, et in pleurite, sed deliria
ob affectum diaphragmatis, non multum
distant a phrenitide. Quippe per cetera-
rum partium affectus atque per febres
ardentes delirium mitigatur, quoties mor-
bus, id est aut peripneumonia, aut pleu-

ritis, aut καῦσος declinat. At phrenitidis
propria nota est, ut ne in declinatione
febrium quidem quiescat delirium. Quum
enim propria cerebri sit affectio, paul-
latim accidit, sed quiescere subito atque
affatim non solet. Et hic STOLL: Videmus
a Galeno cognitum delirium biliosum,
quando dicit dari delirium, ob vitium
quod in ore ventriculi existit. Delirium
quoque idiopathicum a sympathico bene
distinguitur a Galeno.

§ 578. — BALLONIUS ait: Nescio qui fiat
ut morborum cerebri et notitia et curatio
difficillima sit: notitia quidem, quoniam
multi convulsivi sunt, pavoribus conser-
nati, phrenitide, apoplexia, epilepsia sub-
lati, lethargicis affectibus oppressi, side-
ratique, in quibus nullum fere vestigium
mali, aperto crano, inventum est, nec
sanguis, nec aqua, nec ichor, quamquam
medici, qui historiam morbi vidissent, et
terrifica symptomata observassent, certo
affirmarent, sibi persuaderent, se aut inter
membranas, aut in cavitatibus, aut alia in
parte, aut abscessum, aut sanguinis, aut
aqua copiam deprehensuros: et nos saepe
in ista alea versati sumus, primariosque
medicos versari vidimus.

§ 579. — HIPPOCRATES notat morbos
lethargicos, quorum ratio fere eadem est,
ac peripneumoniae. Fit autem, quum
focus febris continuae est in pulmonibus,
et ii obstructi sunt valde, et humore crasso
putrique pleni: qui enim ab ea materia
fumi excitantur, dum obruant anteriores
cerebri partes, lethargicon inferunt, et
καρπῶδες et χωματῶδες et ab eo accidente,
quoniam aegri oblivioni, socordes, vete-
mosique iacent, affectus ληθάργος dicitur.

§ 580. — AETIUS, FERNELIUS, GALENUS et
RONDELETIUS suas habent historias de
catalepsi, quibus colligas modo ab his,
modo ab illis causis pendere.

§ 581. — HIPPOCRATES (Lib. 2 de morbis)
catalepsin vocat φροντίδα.

I. FAM.

¹ Cf. fasc. mens. novembbris MCMXXXIII.

ANNALES

Gallicae res.

Publicus Gallorum coetus legibus fe-
rendis legem de civili aere restituendo, a
novo administratorum collegio propositam,
ratam demum habuit. Putabant omnes
collegium ipsum, hoc superato scopulo,
per tranquillos dies proposita alia sua
prosequuturum, quum ex improviso fla-
gitium Baionae detegitur a nummaria
quadam mensa in bonam civium fidem
perpetratum, cuius participes inveniuntur
plures publici viri, et diurnarii. Criminatio
ne ipsi Coloniarium administratio Deli-
mier parcit, qui si apud collegas — prouti
vulgatur — purgare se valuit, coactus tamen
est a munere suo abdicare. Inde factio,
sub nomine « rabularum regis » cognita,
spiritum resumpsit ad tumultus excitandos,
quos vi compescere oportuit.

Eventus alias non Gallorum tantum,
sed universi orbis animum valde commo-
vit: calamitatem dicimus ex occurso duo-
rum ferriviae curruum agminum sine moris
currentium ortam, in qua viatores ducenti
horribilem mortem invenerunt; trecenti
autem vulnera passi sunt.

Interim et colloquia et litterarum per-
mutationes inter Gallicos nuntios et Ger-
manicos subsequuta sunt, quum tamen
nullum fructum ediderint.

* * *

Colloquia.

Neque haec tantum colloquia inter pri-
mores civitatis viros superioribus proximis
diebus facta sunt; maximi vero momenti
fuit quod Simon, Anglorum exterarum
rerum praepositus, cum Mussolini, Itali-
carum rerum Duce, Romae habuit. Nun-
ciatum enim est alterum cum altero plane
convenisse circa quaestionem de immi-
nuendis certisque terminis circumscriben-
dis ubique tum belli apparatibus tum ar-
morum numero: necesse omnino esse, ut

res ipsa quam citissime decernatur, omis-
sis consiliis propositisque omnibus, quae
actu perfici nequeant, disputationesque eo
dirigendo ubi civium universi orbis ani-
mi ad decretoriam sententiam amplexan-
dam maturi iam omnino sint. De refor-
mando quoque Societatis Nationum con-
stitutione actum est, quo magis Societas
ipsa ad munere fungendum suo apta fiat,
meliusque finibus suis respondeat.

POPPLICOLA.

VARIA

Respublica et Religio.¹

Cultum religionis a Numa Pompilio
institutum, unam e primariis causis ex-
stisset (censeo), propter quas Romani in
rebus gerendis tam felices fuerint. Nam
ubi religio est, locum habent bona leges
ac bona disciplina, ex quibus fortunati
felicesque rerum eventus, in expeditioni-
bus praesertim bellicis nascuntur. Sicuti,
e contra etiam, sublata religione, corruere
Rempublicam oportet; quoniam sublato
Dei timore, sequitur impietas, ex eaque
ruina imperiorum. Nam etsi princeps ipse
fortasse pius sit, et subditorum impieta-
tem virtute sua aliquo modo compenset;
quia tamen is est mortal is, et forte etiam
vitae brevis, necesse erit ut, eo moriente,
virtus quoque, quae supererat, sensim una
cum imperio labatur. Quaecumque enim
imperia unius tantum hominis virtute ful-
ciuntur, diurna esse nequeunt, quod
rarissime contingat, ut illa eadem virtus
in novo successore deprehendatur. Qua
de re Dantes poëta sic cecinit:

*Non sicut in ramos ex imo stipite succus
Influit, in liberos, sic orta parentibus ipsis
Descendit Virtus...*

¹ Ex NICOLAI MACHIAVELLI *De republica dispu-
tationes ex prima decade T. Livii, lib. I.* — Latine
vertit H. Bindi.

Quum igitur res ita se habeat, non existimare debemus ab eo fortunatam felicemque Rempublicam institutam esse, qui illam ita ordinavit, ut quamdiu ipse vivit, recte sub suo unius imperio gubernetur, sed si quis eam ita instituit, ut etiam ipse intereat, exstet tamen nihilo minus ratio qua conservari queat: is verum finem fuerit assequutus. Huiusmodi vero formam Reipublicae plane novam, etsi difficilis sit persuadere hominibus civili vitae quocumque modo assuefactis, quam simplicibus, et sparsim montana loca incolentibus; non tamen pronunciamus plane impossibile esse, quin et illi eam amplectantur. Florentinus populus certe neque simplicem, neque ignorantem se esse arbitrabatur: at eidem huic Hieronymus Savonarola monachus persuasit, sese cum Deo colloquia habere. Quod non in eum finem dico, ut verum ne, an falsum fuerit pronuntiare ausim: neque enim de tanto viro aliter quam cum quādam reverentia loquendum existimo. Sed affirmo infinitos homines Florentiae extintisse, qui id pro certo crediderint, quamvis ab illo nihil miraculosum patrari vidissent; quod vitae sanctimonia, doctrina, et res ipsa quam tractabat, omnia talia erant, ut fidem ei adhibendam testarentur. Quae quum ita se habeant, non debent, qui bonam factamque Reipublicae formam instituere cupiunt, desperare, ne sint finem suum consequunturi, quum id alii persaepe contigerit; quoniam homines semper iisdem naturae legibus orientur, vivant atque intereant.

Pro iudicibus mensarum elegantibus.
ESCARUM ORDO:
Pastilli subacta carne farti.
Helops elixus, salsa mento conditus.
Vitula in patina cocta cum apis.
Turdi inter crustula assi.
Suavillum Patavinum.

Vulpes et Crocodilus.

Crocodilus Aegytiacum est animal aspectu monstrorum, specie lacertae, cute rugis et squammis horrida, vastum atque informe. Inter hunc et Vulpem quondam certamen de generis nobilitate exstitisse narrant. Quum autem Crocodilus et maiorum suorum multa praeclera facinora et a se fortiter res gestas praedicatione sua extolleret, respondit Vulpes: « Nihil opus est verbis, nam de pelle apparent omnia ».

Fabula innuit, mendaces ipsa re solere coargui et refutari.

locosa.

TUCCIUS Aegyptium museum visitat; quum medicatorum cadaverum specimina videt:

— O quam proceritas hominibus illis inesse debuit, — inquit —, si iam ab incunabulis tam edito corpore erant!

TUCCIUS manu gerens expurgiculum patri sublatum:

— Dicunt me dormientem valde sternere. Hac nocte expurgisci volo, ut ipse recognoscam verum id ne sit!

Aenigmata.

I.

Femina sum; si invertas, sum femina. *Primum* Respondere urget, per fluctus ire *secundum*.

II.

Sex mihi litterulae: mentes occoeco superbas; Dempto principio, fras mala sumque dolus.

Aenigmata in fasciculo mens. Decembris 1933 proposita his respondent: 1. (*Rebus monoverbum*): *Omina!*; 2. *Nubes*.

30

DE ROBERTI SCOTTI

23

NAVARCHI ANGLI, ITINERE ANTARCTICO

Longum est hic persequi singula, quae illis hibernis hebdomadis vel gesta sint, vel quae acciderint. Phocarum laridum ingeniosi homines fecerunt fornacium vel lampadarum. Edgar Evans ex phocarum corio leves fabricavit caligas nivales; Atkinson quodam die egressus ad inspicientium thermometrum cum Taylor hora p. m. sexta paulo ante medium noctem reductus est, quum perturbata esse videbatur mente, exusta frigore facie, exustis manibus. Is orto turbine non invenerat redditum et paene periit. Molestae illo tempore etiam equorum aegrotationes.

A. d. V kal. Iul. Wilson et Bowers et Cherry Garrard profecti sunt ad promontorium Crozier, ubi pinguinorum incubationes observarent. Facinus plenum audaciae, praesertim eo anni tempore; sed idonei lecti viri erant. Dum absunt, cessarunt in hibernaculo docti illi vespertini circuli. Reverterunt kal. Sext. vehementer afflictati vi procellarum et frigorum acerbitate. Frigora per totam hebdomadam inferiora fuerant gradu quinquagesimo: quadam nocte etiam ad medium sexagesimum primum descenderant. Et Wilson quidem non satis contentus erat exploratione sua, quod parum observare potuisset consuetudines pinguinorum; sed didicimus, inquit Scottus, quale hibernum illius glaciei esset caelum, et, quod maius est, homines quinque hebdomadas in polari nocte tulisse furentes tempestates et immane gelu novum prorsus et inauditum facinus. Horum adventu sociorum reveritus ad vespertinos sermones et saepe emissi sunt aerostati.

Necesse erat in illis regionibus redeuntem ex septemtrionibus solem conspiciri XI kal. Sept. Sed per tempestatem eo die viderunt tantum inaurata nubila. Tandem VII kal. post meridiem solis radii tetigerunt hibernaculum. Scottus cum Ponting egressus in consenso colle canere coepit et tollere voces laetitiae. Et facile credas Scotto affirmanti post tam longam noctem collustrari a sole incredibilem esse voluptatem.

Postridie Ponting et Gran ad vesperam redeuntes ex montibus congelatis consiperunt accurrentem ex arctica parte canem Julick, qui totum mensem desideratus erat. Gaudio gestiens bestia assiluit, quae, utinam, — inquit Scottus, — ipsa narrare posset, quo casu a nobis esset avulsa et quomodo totum mensem vitam potuerit tolerare. Iuba bestiae incrustata sanguine erat: odor erat lardi phocarum.

IV Idus Sept. Scottus scribit totam itineris polaris rationem subductam esse, mannulos longe alias bestias esse atque anno fuissent superiore, electos itineri duodecim viros optima esse valetudine et singulari robore corporum et mira alacritate animi. XVII kal. Oct. Scottus cum Bowers et Simpson et Edgare Evans excurrit in glaciale Ferrar ad occidentem vergens. Totum iter dierum fuit tredecim et chilometrum ducentorum octoginta unius, et Scottus fatetur se multa didicisse polari itineri utilia. Postremi excursionis dies laboriosiores fuerunt ventis.

Et ascende in dies altius sidere solis tempus appetebat, quo ad polum proficendum erat. Sed quae secutae sunt heb-